

розвиваючий і виховний потенціал контролю;

- системи контролю і оцінювання, що реалізуються на практиці, не формують достатньою мірою стійких навичок взаємо- і самоконтролю.

З урахуванням перелічених факторів, слід зазначити особливу значущість контролю, що коригує, оскільки саме цей вид контролю максимально реалізує єдність функцій контролю і має досить великий потенціал для підвищення якості навчання.

Таким чином, ми вважаємо за доцільне говорити про протиріччя між необхідністю підвищувати якість навчання і недостатньою вивченістю спрямувань його підвищення стосовно окремих компонентів педагогічного процесу в цілому і контролю, що коригує, зокрема, між необхідністю розвитку і застосування технології коригуючого контролю, що сприятиме підвищенню якості навчання і відсутністю такої технології в практиці вищої школи.

В той же час, слід зазначити, що дослідження, присвячені проблемам контролю, що коригує, не висвітлюють позитивного впливу на підвищення якості навчання у виші, а також не пропонують сучасних технологій контролю і оцінювання знань і умінь студентів, що дозволяють комплексно розв'язати цю проблему.

У зв'язку з вище сказаним, можна констатувати, що питання, які розкривають перспективи розвитку вищої школи, контролю якості навчання студентів є актуальними і важливими в теорії та методиці підготовки педагогічних кадрів. На нашу думку, надалі може забезпечити вагомість дипломів на ринку праці як в Україні, так і за кордоном.

ПЕТРИЄНКО А.О.,

БРИЖАК Н. Ю.,

Мукачівський державний університет, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасний розвиток педагогічної науки в Україні характеризується пошуком нових фундаментальних підходів до побудови освітнього процесу, які враховували б реальності, ґрунтувалися на досягненнях сучасної науки, загальнолюдському культурному досвіді.

У «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті», Законі України «Про освіту», «Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти» підкреслюється гострота проблем формування таких особистісних якостей, як дисциплінованість, працьовитість, сумлінність, бережливе ставлення до всіх видів власності. Ці особистісні якості найповніше втілені у понятті «відповідальність», «коли дитина дала обіцянку або з нею про щось домовились, і це вимагає від неї безумовного виконання угоди. Відповідальність визначає масштаб, обсяг особистих завдань, обов'язків, їхні межі» [3].

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що проблема виховання відповідальності особистості досліджувалась багатьма педагогами різних епох і формацій. Зокрема, А. Макаренко, В. Сухомлинський, І. Бех, Т. Веретенко, В.

Горovenko, М. Левківський, О. Сухомлинська, В. Савченко, Н. Огренич, В. Оржеховська та ін. Спільною у роботах вчених була теза про необхідність формування особистості на основі загальнолюдських моральних цінностей, серед яких вагоме місце посідає відповідальність.

В Енциклопедії освіти В. Кременя ми знаходимо тлумачення відповідальності особистості як усвідомленої необхідності співвіднесення власної поведінки із суспільними нормами та настановами [2, с.106].

В соціально-педагогічному словнику це поняття трактується як: «Відповідальність є філософсько-соціологічним поняттям, що відображає об'єктивний, історично конкретний характер взаємин між особистістю, колективом, суспільством з погляду свідомого здійснення взаємних вимог, що ставляться до них» [5, с. 36].

У педагогічній системі В.Сухомлинського відповідальність розглядається як здатність особистості самостійно формулювати обов'язки, виконувати їх і здійснювати самооцінку та самоконтроль. У своїй праці «Як виховати справжню людину» він неодноразово повторює про важливість виховання у дітей відповідальності за життя колективу, за товариша, за свої дії та вчинки, за ставлення до навчання. Відповідальність – результат людського вчинку, що торкається самого суб'єкта [4, с. 5].

Педагог І. Бех підкреслює: «Вчинок — це моральна якість у дії... Вчиночуйність – це міра участі однієї людини в житті іншої». «Правильний вчинок – це вчинок, адекватний моєму Я; саме тому він просуває мене моїм особистісним шляхом. Тільки самостійна людина здійснює вчинки як усвідомлені та відповідальні дії, які сприяють її особистісному розвитку» [1]. Через вчинки формується відповідальна поведінка, яка є суб'єктивно значимою для індивіда, пробуджується не тільки зовнішніми чинниками (соціальною ситуацією, громадянським обов'язком, пізнавальним інтересом тощо), а викликається внутрішнім бажанням (моральною небайдужістю, внутрішньою потребою стати відповідальним за долю когось, виконанням громадянського обов'язку як бажанням вияву власної активності та участі щодо соціальної проблеми тощо) бути дієвим.

Такі характеристики починають формуватися у дітей молодшого шкільного віку, адже через розвиток емоційної сфери у них закладається ставлення до суспільного життя, власні відчуття та переживання нового, здивування, сумніву, радощів пізнання, які стають основою формування пізнавальних інтересів і допитливості.

Молодші школярі легше усвідомлюють вчинки та їх мотиви в інших людей, ніж свої власні. Навчаючись бачити добро у вчинках інших, дитина потроху вчиться розуміти мотив, яким хтось інший чи вона сама керувалися, роблячи добру справу. Тому вирізнення мотиву вчинку, роз'яснення дитині сутності і правильності його в різних типових ситуаціях, вказував Г. Костюк, має бути спеціальним завданням для дорослих. Адже, саме на етапі молодшого шкільного віку починає формуватись база моральної поведінки, моральних почуттів і моральних переконань, що дають дитині змогу орієнтуватися й усвідомлювати

правильність свого переконання, заснованого на почутті. Істотними ознаками почуття відповідальності поряд з готовністю відповідати за результати своїх дій є старанність, «точність, пунктуальність, надійність, вірність особистості у виконанні своїх обов'язків» [6, с. 69]. Це, в свою чергу, передбачає самостійність, ініціативність, самодисципліну, чесність, справедливість, великодушність, співчуття та співпереживання до ближнього, взаємодопомогу, повагу до старших, почуття власної гідності, совісність.

Отже, почуття відповідальності молодших школярів розуміємо як інтегральне особистісне новоутворення у дітей молодшого шкільного віку, яке виявляється як здатність усвідомлено брати на себе прості навчальні і морально-громадські зобов'язання, чітко дотримуватись їх виконання та передбачати наслідки власних наближених дій. Це почуття виявляється тоді, коли дитина взяла на себе зобов'язання або з нею про щось домовились, і ця угода потребує безумовного виконання.

Список використаної літератури

1. Бех І.Д. Відповідальність особистості як мета виховання / Іван Дмитрович Бех // Початкова школа. – 1994. – № 9 – 10. – С. 4 – 8.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г.Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості / О. Л. Кононко: [навч. посіб. для вищ. навч. закладів]. – К.: Освіта, 1998. – 255 с.
4. Кузь В. Свобода і відповідальність учнів у виховній системі В.О.Сухомлинського // Початкова школа. – 2005. – № 6. – С.4 – 7.
5. Соціолого-педагогічний словник / За ред. В.В.Радула. – К.: «ЕксОб», 2004. – 304 с.
6. Сперанский В.И. Социальная ответственность личности и особенности формирования / В.И.Сперанский – М. : Изд.МГУ, 1987. – С. 38 – 87.

ПЕТЬОВКА А. В.,
ГОРВАТ М. В.,

Мукачівський державний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Сучасне українське суспільство переживає перехідний кризовий етап свого розвитку на фоні вельми суперечливої духовної ситуації, що характеризується зневагою до гуманістичних загальнолюдських цінностей, поширенням споживацької моралі, абсолютизації переваги матеріального над духовним. Саме піднесення моральності особистості стає необхідною умовою формування людини нової доби, людини ХХІ століття, від якої повною мірою залежить майбутня доля України.

У молодшому шкільному віці відбувається навчання колективної роботи, формуються відносини із вчителями та іншими дорослими, відбувається перша «примірка» дорослих ролей. На цьому тлі головним завданням є надбання

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>